

Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár
Kecskemét, Piaristák tere 8. 6001 Pf.: 127.
Tel.: 76/500-550 • Fax: 76/500-570
E-mail: kjmk@kjmk.hu

**Beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiuma által támogatott,
Egyedi dokumentumok restaurálása a Katona József Könyvtárban című pályázat
megvalósításáról. Pályázati azonosító szám: 204111/04220**

A pályázat keretében egy eredetileg kimagasló minőségben készült földgömb restaurálására került sor az előzetesen benyújtott terv szerint. A restaurálást a földgömbök területén igen nagy tapasztalattal rendelkező Lente Zsuzsanna végezte el.

FÖLDGÖMB

mérték 1:25 millióhoz

Szerkesztette: Kogutowicz Manó

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minister megbízásából
kiadja

A MAGYAR FÖLDRAJZI INTÉZET
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST 1910

A Kogutowicz Manó féle, a Magyar Földrajzi Intézet glóbuszai a mai napig a legnagyobb átmérőjű, sorozatban gyártott magyarországi földgömbök. Az 1910-es kiadást változatlan tartalommal 1945-ig forgalmazták. E gömbök, csak teljes felszereléssel kerültek forgalomba, azaz sötétbarnára pácolt, vagy feketére lakkozott, három kacsú lábon álló faállványra illesztett, három tartókaron nyugvó naptárkerettel. A lábak és tartókarok közötti esztergált állványrészre támaszkodik a teljes meridiángyűrű, amelyhez rögzített tengelyen forgatható a glóbusz.

A **földgömb** átmérője 51 cm. A hordozógömb papírmáséból készült, gipsz lehúzással. A nyomtatás technikája színes litográfia. A gömböt 18 db. sarkkörig húzódó cikkely és két pólussapka nyomat fedi.

Az állvány fából készült, feketére festett és lakkozott. Három lábon áll az esztergált oszlop, melyhez három ívelt tartó illeszkedik és támasztja alá a naptárkeretet. Az egyik lábon fa tokban az iránytű is megmaradt. A naptárkereten papír nyomat, mely szintén litográfia. A tengely teljes réz meridián gyűrűhöz rögzített.

Az eredeti állapot leírása:

A földgömb összhatásában erősen kopott, szennyezett. Különösen az északi féltekén erősen sérült, megkopott. Ezért itt nagy felületeken a nyomat is elhalványult. Ahol megmaradt a lakkozás, ott besárgult, elfedve a litográfia eredeti színét.

Afrikánál tenyérnyi szakadás és hiány látható, mely a gipszréteget is érintette. Itt a papírmásé alap tűnik elő. A Csendes-óceán közepénél egy kb. 5 cm-es hasonló hiány keletkezett

A fa állvány jó állapotú. Kisebb kopások láthatóak. A naptárkeret fa része jó állapotú. A nyomata azonban nagyon koszos, kopott és sárgult. A meridián gyűrű rézből készült, gravírozott fokhálózattal. A réz alkatrészek oxidálódtak, bebarnultak és fényüket veszítették.

A restaurálás előtti állapot

A restaurálási folyamat:

Az állványzat, a naptárkeret, a meridián gyűrű és az földgömb restaurálása külön-külön történt. A folyamat a földgömb alkatrészeire való szétszerelésével kezdődött.

A földgömb papír cikkelyeit szárazon tisztították. A megmaradt lakk réteget óvatosan, fokozatosan kellett leoldani a nyomatról. Ahol a gipszsimító réteg sérült, ott a papírt felemelve a gipsz hiányokat pótolták, majd a kiegészítést formára csiszolták.

Ahol a litográfiát nem védte meg a lakkozás, ott a papír súlyosan szennyeződött. Ezeken a részeken már nem lehetett visszaállítani az eredeti nyomat színeit. A hiányzó részek pótlására kézzel rajzolt és akvarellal színezett részlet került beillesztésére. A lakkozást több rétegben sellakkal végezték.

A naptárkereten lévő papír közvetlenül a fára volt ragasztva. Itt lehetőség volt a papír leválasztására. A maradék lakk leoldását követően, nedvesítéssel választották le a nyomatot. A vízben oldódó szennyeződések és a bomlástermékeket kimosták a papírból, majd savtalanították.

A papírt visszaragasztották a naptárkeretre. Az izoláló réteg felvitele után lelakkozták a felületet.

A réz részeket megtisztították, majd a földgömbre rászerték a meridián gyűrűt, végül a földgömböt és az állványt összeillesztették.

A restaurálás utáni állapot

Köszönjük, hogy támogatásukkal lehetővé tették az értékmentést.

Kecskemét, 2020. szeptember 1.

Ramháb Mária
megyei könyvtárigazgató
főtanácsos

